

Din digitale gæstelærer: Olav Hesseldahl

Lærervejledning til forløbet 'Vær med til at skabe et fællesskab'

Forløbet handler om stærke relationer og robuste læringsfællesskaber

Målrettet elever i alderen 14-18 år i klasse- og holdfællesskaber

Online eller fysisk fremmøde

Forløb på 4-6 lektioner

Dette gæstelærerforløb stiller skarpt på meningsfulde relationer og stærke fællesskaber. Iværksætteren Olav Hesseldahl er gæstelærer, og han fortæller, hvad stærke fællesskaber kan gøre, og hvordan de kan skabes. Olav Hesseldahl mener, at stærke fællesskaber kan være et fundament for elevers motivation, trivsel, udvikling og læring.

Hvordan udvikler elever et stærkt læringsfællesskab, der forbinder, motiverer og skaber trivsel mellem elever? Det sætter iværksætteren Olav Hesseldahl fokus på i dette gæstelærerforløb gennem fem videoer.

Olav Hesseldahl er kandidat i filosofi fra Københavns Universitet. Han har blandt andet etableret Ungdomsbureauet, som er en interesseorganisation med fokus på at engagere unge i samfundsdebatten. Ungdomsbureauet arrangerer eksempelvis Ungdommens Folkemøde, som er en demokratifestival for unges deltagelse i samfundet.

Olav Hesseldahl arbejder i dag som direktør i interesseorganisationen Melting Pot, der har til formål at skabe fællesskab og forandring gennem madoplevelser. Organisationen er grundlagt af den danske kok Claus Meyer.

Forløbets formål

Gæstelærerforløbet 'Vær med til at skabe et fællesskab' fokuserer på, hvordan elever kan etablere, understøtte, deltage i og vedligeholde gode relationer. Det indebærer ikke mindst den enkelte elevs medansvar og engagement for fællesskabet.

Forløbet er målrettet elever mellem 14 og 18 år og kan anvendes på erhvervsuddannelser, i udskolingen (grundskolen), på fgu og i gymnasier. Forløbet kan anvendes til at bevidstgøre elever om fællesskabets fordele i skole- og studiesammenhæng samt i forbindelse med praktikophold og lærepladser.

Formålet med forløbet er at:

- styrke læringsfællesskabet gennem videoklippene kombineret med øvelser, korte oplæg og dialog.
- styrke elevernes oplevelse af medejerskab (autonomi) og grundlæggende oplevelse af egen betydningsfuldhed i læringsfællesskabet.

Formålet med forløbet er desuden at løfte elevernes læring, motivere dem og styrke deres trivsel med undervisning af en gæstelærer, der er en faglig kapacitet på sit felt.

Find alle de digitale gæstelærerforløb på www.emu.dk.

Forløbets opbygning

Forløbet er bygget op omkring fem videoer med hver sine understøttende undervisningsaktiviteter. I videoerne fortæller Olav Hesseldahl om sine egne oplevelser med fællesskabets betydning for mennesker, og med hvordan ledere, medarbejdere, lærere, elever med flere, kan arbejde med fællesskaber og relationer.

I nogle elevgrupper kan der være stærke og inkluderende fællesskaber - i andre grupper kan billedet være et andet. Det medfører, at det i nogle sammenhænge kan være følsomt at tage fællesskabet op som emne. Det kan læreren overveje, inden læreren introducerer forløbet, spørger til elevernes egne erfaringer og tanker samt igangsætter forløbet.

Video 1: Vær med til at skabe et fællesskab

I videoen introducerer Olav Hesseldahl sig selv og deler en personlig og lærerig oplevelse med en lærer, som rystede en splittet elevgruppe sammen gennem en klasses tur til London. Oplevelsen viste Olav Hesseldahl, at fælles projekter kan føre til stærke fællesskaber og læringsoplevelser for livet.

I forlængelse af Olav Hesseldahls fortælling om klasseturen til London kan læreren igangsætte en fortælleøvelse à cirka 60 minutters varighed. I øvelsen kan eleverne

gå sammen fire og fire i grupper for at dele egne fortællinger. Læreren kan indledningsvis betone, at der skal være plads til alle typer fortællinger, og at der må ikke stilles kritiske spørgsmål til fortællingerne. Det er vigtigt, at øvelsen gennemføres i et trygt miljø.

Fortælleøvelsen kan derefter gennemføres i fire trin:

- **Forberedelse af fortælling**
Hver elev forbereder en kort fortælling om en god oplevelse af fællesskab med udgangspunkt i hv-spørgsmål. Eksempelvis: Hvor foregik det, hvad oplevede du, hvem var til stede osv.
- **Interview**
Eleverne fortæller på skift om deres oplevelser og bliver derefter interviewet af en af de andre elever med udgangspunkt i spørgsmål som:
 - Hvad har oplevelsen betydet for dig?
 - Hvad har din rolle været i oplevelsen?
 - Hvad har de andre gjort og sagt?
 - Hvad har du taget med dig fra oplevelsen, og hvordan bruger du den i dag?
- **Genfortælling**
Mens en elev fortæller, og en anden interviewer, observerer gruppens to sidste medlemmer. De holder øje med tiden, og når en elev er færdig med sin fortælling, genfortæller de to observatører fortællingen med fokus på, hvad de fandt interessant, og hvor de gode energier samt sjove og tankevækkende oplevelser i fortællingen var.
- **Opsamling**
Når alle fire elever har delt deres fortællinger, kan de samle og dele deres pointer fra aktiviteten via et fælles og online kanvasredskab som for eksempel Padlet. Læreren kan eventuelt stille som kriterium, at eleverne skal samle op ved sammen at finde fire ord eller formulere fire sætninger, der for dem beskriver fællesskab. Ordene eller sætningerne kan så blive en central del af den efterfølgende opsamling i plenum.

I videoen fremhæver Olav Hesseldahl også, at der efter hans vurdering findes to elementer, som er helt centrale for at skabe og udvikle fællesskaber. Det er:

- At nogen tør stille sig i centrum og samle opmærksomheden om noget fælles.
- At deltagerne i et fællesskab, for eksempel eleverne i en klasse, har lyst, vilje og motivation til at tage del i fællesskabet.

Læreren kan ud fra Olav Hesseldahls udsagn spørge eleverne, om de kan komme med eksempler, hvor nogen har iscenesat sig selv og på den baggrund skabt et fællesskab. Er der mon eksempler i klassen - eksempelvis en elev, der på lejrturen fandt guitaren frem og fik alle til at synge med? Eller Greta Thunberg, der med sit eksempel og sin personlige gennemslagskraft fik mange unge til at slutte op om klimakampen?

Efter klassesamtalen kan læreren bede eleverne fortsætte drøftelsen i mindre grupper med op til fem elever. De kan tage udgangspunkt i disse spørgsmål:

- Hvad, tror I, personerne i eksemplerne fra klassens drøftelse vil opnå med at sætte sig selv i centrum?
- Hvad, tror I, det kan give til et fællesskab, når nogen placerer sig i centrum og tiltrækker sig positiv opmærksomhed?
- Hvordan kan iscenesættelse efter jeres mening ske på en god måde, der bidrager til at skabe et positivt fællesskab?
- Har du selv prøvet at tage noget på (særligt tøj, makeup, en attitude eller andet) eller på anden vis forsøgt at skille dig ud for at gå forrest i et fællesskab - eller har du oplevelser i din omgangskreds med nogen, som har gjort det?
- Hvad var intentionen med det, og hvad gjorde det ved fællesskabet?

Gruppen kan afslutningsvis også diskutere, hvornår det er god stil at sætte sig selv i centrum, og hvornår det er det modsatte. Tilbage i klassen kan læreren give et oplæg om,

at alle mennesker kan have forskellige roller på tværs af sammenhænge og fællesskaber. Læreren kan give eksempler og afslutte aktiviteterne til video 1 med spørgsmål som:

- Hvorfor kan det være forbundet med usikkerhed og sårbarhed at stille sig i centrum?
- I hvilket omfang har I oplevet at skifte rolle efter sammenhængen og fællesskabet (eksempelvis klassen, familien, arbejdspladsen, vennekredsen, kæresten osv.)?
- Hvorfor, tror I, at roller skifter?
- Hvordan kan I selv arbejde på at indtage forskellige positioner (roller) i et fællesskab?

Video 2: Fællesskaber skal fornyes

Olav Hesseldahl fortæller, hvad den enkelte elev bidrager med til fællesskabet. Han taler også om de energier, der strømmer til og fra et fællesskab - noget, Olav Hesseldahl formidler med et sprogligt billede af "*søen og de tilstødende åløb*".

Læreren kan indledningsvis inddrage eleverne i en fælles refleksion over "*søen og de tilstødende åløb*". De kan mere specifikt reflektere over, at et velfungerende fællesskab både handler om, at eleverne orienterer sig mod det fælles i klassen, og at de hver især tænker over, hvad netop de kan og vil bringe ind i fællesskabet. Læreren kan fremme refleksionen med spørgsmål som:

- Hvilke ting er I fælles om (eksempelvis en klassesur, en produktion eller et projekt)?
- Hvordan vil I hver især bidrage til et godt fællesskab i dette lokale, denne klasse, denne gruppe eller på denne arbejdsplads?

Derefter kan læreren rammesætte en dialog for eleverne om negative og positive værdier. Formålet er at finde eksempler på energier (idéer, tanker, handlinger osv.), der enten kan udvikle og opretholde stærke fællesskaber, eller som kan hæmme fællesskabet.

Læreren kan facilitere dialogen gennem disse tre faser:

- Hver elev for sig kan nedskrive op til 10 positive og 10 negative værdier som udtryk for henholdsvis god og dårlig energi til fællesskabet. Værdierne kan noteres på Post-its, som kan bringes med videre i det følgende gruppearbejde.
- I grupper på fem kan eleverne herefter få til opgave at prioritere de fem vigtigste positive og de fem vigtigste negative energier ud af alle gruppens Post-its.
- Som næste skridt kan eleverne tilbage i klassen gennem dialog søge at finde frem til de tre vigtigste positive og de tre vigtigste negative værdier for deres fællesskab.

Gennem øvelsen kan eleverne både blive klar over, hvilke værdier eller energier der kan påvirke deres fællesskab, og øve sig i at finde sammen gennem dialog. Når klassen har valgt sine værdier, kan de rentegnes og hænges op i klassen på en planche.

Video 3: Giv komplimenter og energi

I denne video fortæller Olav Hesseldahl om komplimenter som greb til at udvikle stærke relationer i fællesskaber. Han fortæller desuden om grundlæggende demokratiske principper for at udvikle og deltage i fællesskaber, og eleverne får indblik i de erfaringer, Olav Hesseldahl har gjort sig i sit arbejde som leder af forskellige organisationer.

I videoen præsenterer Olav Hesseldahl også konkrete øvelser, der kan lette elevernes deltagelse i fællesskaber, og som kan gøre fællesskaberne inkluderende. Læreren kan indledningsvis vise eleverne videoen og derefter afprøve øvelserne i klassefællesskabet.

Øvelse 1: Cirklen

I denne øvelse placeres eleverne i en cirkel. Læreren beder en elev om at give et kompliment til sin sidemand - for eksempel eleven til venstre. Sidemanden tager imod komplimentet uden at svare og giver derefter et kompliment til sin sidemand til venstre. Holdet tager en runde, og læreren lytter i tavshed.

Cirkeløvelsen kan øge elevernes opmærksomhed på hinandens styrker og være med til at sætte en positiv tone i fællesskabet. Læreren kan eksempelvis anvende metoden ved begyndende konflikter, eller når energien i fællesskabet er dalende.

Det er vigtigt, at læreren er opmærksom på, at runden ikke tager en uønsket drejning. Læreren skal også sikre, at øvelsen ikke kommer til at fremstå som et forsøg på at lægge låg på konflikter i gruppen.

Øvelse 2: Morgen tjek-ind

Med denne øvelse kan læreren visualisere elevernes humør og veloplagthed og dermed gøre det let for fællesskabet at tage hensyn ved behov.

Udgangspunktet er en skala, som konstrueres ud fra konkrete udsagn - for eksempel en skala med udsagnet: "Jeg har virkelig brug for et energiboost", som det ene yderpunkt, og: "Jeg har slet ikke brug for et energiboost", som det andet yderpunkt. Ved et dagligt morgen tjek-ind kan alle elever placere sig på skalaen med et klistermærke, en magnet, initialer eller andet.

Ud fra øvelsen kan gruppen afstemme humør og veloplagthed, uden at nogen behøver sætte ord på, hvordan de har det. Læreren kan eventuelt gentage øvelsen hen over dagen, hvis energien i gruppen er svingende.

Læreren kan undlade at spørge ind til i plenum, hvor og hvorfor de enkelte elever placerer sig på skalaen, da dårligt humør kan hænge sammen med svære tanker og oplevelser, som kræver nænsom håndtering.

Video 4: Liste med drømme og blokadespørgsmål

Olav Hesseldahl taler i denne video om værdien i at give alle en stemme i fællesskabet - også dem, som ellers ikke tager ordet først. Olav Hesseldahl præsenterer også konkrete idéer til, hvordan det kan gøres.

En idé er at hænge en seddel op på toilettet med et spørgsmål eller et udsagn, som det er relevant for alle i den konkrete kontekst at skrive svar på eller give input til. Olav Hesseldahl kalder idéen for "toiletpoesi", og læreren kan overveje den som et greb til løbende at spore elevernes tanker ind på fællesskabet. Fremgangsmåden er enkel:

- Læreren, en elev eller hvem som helst i fællesskabet kan hænge en seddel op på toilettet og hænge en blyant eller kuglepen op sammen med sedlen.
- Sedlen skal have en overskrift, der inviterer til drømme og flyvske tanker. Det kan for eksempel være: "Jeg drømmer om..." eller "Skolen/arbejdspladsen bliver bedre, hvis..." eller "Kunne det ikke være fedt, hvis vi sammen...".
- Sedlen kan blive hængende, indtil mængden af svar og input ebber ud. Derefter kan der hænges en ny seddel med en ny overskrift op.

Med Olav Hesseldahls toiletpoesi kan mange stemmer komme anonymt i spil. Indholdet på listen kan give en indikation af, hvad eleverne er optaget af, og hvad de bekymrer sig eller drømmer om. Det kan for hygiejnens skyld være en fordel at stille håndsprit sammen med sedlen.

I en beslægtet idé kan klassens input rykkes ud i de fælles lokaler. Her kan læreren skrive centrale fællesskabsspørgsmål op i rummet - eller som i Olav Hesseldahls eksempel fra videoen med blokadespørgsmålet afkræve alle et svar. Spørgsmålene skal have et fælles sigte, være tilpas 'ufarlige' til, at de kan besvares åbent, og de skal fremme dialogen om fællesskab. Det kan være spørgsmål som:

- Hvad er en medstuderende/god kollega?
- Hvad er god undervisning?
- Hvad skal der til for, at du fungerer optimalt i fællesskabet?

Aktiviteten kan afvikles løbende, eventuelt dagligt, og der kan samles op i klassen, som også kan komme med forslag til nye spørgsmål.

Video 5: Individet og fællesskabet

Olav Hesseldahl taler i denne video opsummerende om fællesskabet og om, hvordan den enkelte både kan nyde godt af fællesskabet og har et medansvar for, at fællesskabet er stærkt.

Læreren kan med afsæt i dette budskab lade eleverne arbejde med, hvordan de både kan hjælpe sig selv og hente hjælp i fællesskabet, når de støder på udfordringer.

I et fællesskab er vigtigt, at alle byder sig til med engagement og mod. Hvis alle elever er aktive i fællesskabet, vil de også altid kunne finde støtte i det ved behov. Læreren kan støtte eleverne til at blive klar over, hvordan de kan bidrage til fællesskabet med en øvelse kaldet 'mødet på midten'. Øvelsen kan gennemføres på en til halvanden time:

- Som første skridt kan hver elev for sig selv notere på en planche, hvad hun eller han ønsker at bidrage med til fællesskabet. Eksempler kan være energi, humor, lederskab, hygge og empati. Det kan kræve ro og tid til at overveje.
- I grupper kan eleverne derefter tale om, hvad de ønsker, at fællesskabet bidrager med til den enkelte. Hver elev kan notere stikord på sin planche.
- Som næste skridt kan eleverne besøge de andre gruppers plancher og sætte kryds ved punkter, hvad de ønsker uddybet vedrørende, hvad fællesskabet kan bidrage med.
- Læreren kan nu facilitere, at eleverne i plenum finder frem til de væsentligste udsagn om, hvad fællesskabet kan bidrage med til den enkelte elev.
- Til slut kan eleverne gennem en fælles dialog beskrive, hvad det betyder, at hver enkelt elev bidrager til fællesskabet med noget forskelligt.

Formålet med aktiviteten er, at eleverne reflekterer over, hvad de selv bidrager med til fællesskabet, og hvad de ønsker, at

fællesskabet bidrager med til dem. Aktiviteten kan desuden medvirke til at kortlægge elevernes styrker og behov i forhold til fællesskabet.

Evaluering

Undervejs i forløbet arbejder læreren og eleverne med forståelsen af roller og relationer, motivation og trivsel, fællesskabets betydning og elevernes personlige udvikling.

Forløbet kan stå alene eller indgå i længere forløb med fokus på lærings- og arbejdspladskultur, idéudvikling og innovative udviklingsprocesser. Alt sammen med udgangspunkt i stærke fællesskaber med plads til elevernes forskellige stemmer og energier. Forløbet kan være udgangspunkt for løbende feedbacksamtaler mellem elever og lærer eller for indbyrdes læringssamtaler eleverne imellem.

Læreren kan initiere, at eleverne undervejs formulerer spørgsmål til egen udvikling, deltagelse og læring i fællesskaber for derigennem at skabe mulighed for mere strukturerede refleksioner, alene og/eller i mindre grupper.

Tilrettelæggelse

Forløbet er udviklet med henblik på at kunne blive anvendt på tværs af uddannelser. Det stiller krav om, at læreren indledningsvis relaterer forløbet til den specifikke elevgruppe og uddannelse samt rammesætter forløbet og dets formål klart. Læreren kan eksempelvis forklare, at eleverne gennem forløbet får lejlighed til at arbejde med fællesskaber, relationer, trivsel og motivation.

Efter lærerens rammesætning kan forløbet afvikles med disse aktiviteter:

- visning af videoklip
- lærerinput og -oplæg
- refleksioner og arbejde i gruppe, individuelt og i plenum
- fællesskabende øvelser.

Det er vigtigt, at læreren er opmærksom på udgangspunktet for at arbejde med fællesskabet i elevgruppen, herunder på, om der er sårbare emner eller relationer at tage hensyn til.

Hvis undervisningen er online...

Forløbet kan gennemføres som fjernundervisning, men egner sig qua sit emne bedst til en form, hvor eleverne er fysisk sammen.

Gennemføres forløbet som fjernundervisning, kan der gøres brug af onlineklasserum såsom breakout rooms på skolens virtuelle platform for at understøtte gruppeaktiviteter. Læreren kan også introducere et fælles og online kanvasredskab såsom Padlet til at fastholde pointer fra fælles brainstorm eller præsentere elevernes produkter, dialoger mv.

Publikationen er udarbejdet juli 2021 af Rambøll Management Consulting, Københavns Professionshøjskole, VIA University College, Syddansk Universitet og Operate for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Grafisk tilrettelæggelse: Operate

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**

RAMBOLL

SDU

OPERATE